

РЕШЕНИЕ

№ 31960

гр. София, 12.08.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 65 състав, в публично заседание на 15.07.2026 г. в следния състав:

при участието на секретаря Ирена Йорданова и при участието на прокурора Тони Петрова, като разгледа дело номер **2217** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), вр. с чл. 285, ал.1 и чл.284 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Делото е образувано по искова молба вх. № 6236/20.02.2026г. от М. Г. Л., ЕГН [ЕГН] от [населено място], с която е предявен иск срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" (ГДИН), на осн. чл.284 от ЗИНЗС, за размер общо на 28386 евро, от който 20000 евро главница и 8386 евро законна лихва за периода от 05.01.2023г. до 18.02.2026г., представляващи обезщетение за претърпени от неимуществени вреди, вследствие на противоправно бездействие на служители на ГДИН за цитирания период, изразяващо се в неосигуряване на нормални битови, хигиенни условия и медицински грижи за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода" в Затвора „К.", ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане на сумата.

С молба от 05.05.2026г. ищецът чрез процесуалния си представител уточнява, че претендираните вреди са за периода 05.01.2023 до 08.11.2024г., когато е пребивавал в Централния софийски затвор и от 08.11.2024 до 18.02.2026, когато пребивава в Затворническо общежитие от закрит тип (ЗОЗТ) „К.". С молба от 26.05.2026г. ищецът уточнява, че претендира обезщетение за неимуществени вреди за общия период от 05.01.2023 г. до 18.02.2026 г., като този период се разделя на два самостоятелни искиви периода според мястото, в което е пребивавал: Първи иск — за периода от 05.01.2023 г. до 07.11.2024 г. включително, през който ищецът е пребивавал в Централния софийски затвор

/ Затвора С.. Втори иск — за периода от 08.11.2024 г. до 18.02.2026 г. включително, през който ищецът е пребивавал в ЗОЗТ „К.". Датата 08.11.2024 г. се посочва като дата на превеждане на ищеца в ЗОЗТ „К.", поради което за избягване на двойно претендиране на обезщетение за един и същи ден, тя се отнася към втория исков период. За периода в ЦСЗ 05.01.2023 г. - 07.11.2024 г. включително, общо 673 дни, претендираният размер на обезщетението е 8 000 евро. Претендира се и законната лихва върху присъдените суми, считано от датата на подаване на исковата молба до окончателното им изплащане. За периода в К. 08.11.2024 г. - 18.02.2026 г. включително, общо 468 дни, претендираният размер на обезщетението е 12 000 евро.

За периода 05.01.2023 г. - 07.11.2024 г. включително, когато ищецът е пребивавал в Централния софийски затвор, ищецът твърди, че е бил поставен при трайно неблагоприятни битови, санитарни, хигиенни и здравословни условия, изразяващи се в недостатъчна жилищна площ и пренаселеност — ищецът е бил настаняван в помещения с брой лишени от свобода, несъответстващ на наличната жилищна площ, като разполагаемата площ на едно лице е била под необходимия минимум за нормално пребиваване; липса на достатъчно лично пространство — поради пренаселеността, наличието на легла, шкафове, маси, столове и други вещи, реалната свободна площ за движение, почивка, хранене и преобличане е била крайно ограничена; лоши битови условия — помещенията са били амортизирани, с лоша материална база, наличие на влага, мухъл, лоша миризма, недостатъчна поддръжка и невъзможност за поддържане на нормална лична и обща хигиена; недостатъчно проветряване, липса на постоянен приток на свеж въздух и недостатъчна дневна светлина — условията в помещенията не са позволявали нормално пребиваване, сън и възстановяване; наличие на дървеници, хлебарки, гризачи и други вредители — тези условия са довели до постоянни ухапвания, сърбежи, невъзможност за спокоен сън, чувство на отвращение, стрес и напрежение; недостатъчна и неефективна дезинсекция и дератизация — не са били предприемани достатъчни, ефективни и трайни мерки за отстраняване на насекомите и вредителите; лоши условия за ползване на санитарни възли, бани и тоалетни — хигиенното състояние на санитарните помещения е било лошо, с недостатъчна поддръжка и невъзможност за нормално и достойно задоволяване на санитарните нужди; недостатъчни хигиенни материали — предоставяните средства за лична хигиена са били недостатъчни като количество и качество за реално поддържане на нормална лична хигиена; недостатъчно медицинско обслужване — при нужда ищецът не е получавал своевременна, пълна и адекватна медицинска грижа във връзка с последиците от условията на престой.

В резултат на горните условия ищецът е претърпял неимуществени вреди, изразяващи се в: траен психо-емоционален стрес; чувство на унижение, безпомощност и незащитеност; тревожност и напрежение; хронично недоспиване; физическа умора; сърбежи и болки от ухапвания; невъзможност за нормален сън и почивка; стомашен дискомфорт и притеснение при консумация на вода и храна; влошаване на психическото и физическото състояние; накърняване на човешкото достойнство.

За периода 08.11.2024 г. - 18.02.2026 г. включително, когато ищецът е пребивавал в ЗОЗТ „К.", поддържа изложените в исковата молба обстоятелства, като твърди, че е бил поставен при трайно неблагоприятни условия, изразяващи се в; недостатъчна жилищна площ и пренаселеност — помещението, в което е бил настанен, е било с недостатъчна площ спрямо броя на лишените от свобода; липса на достатъчно свободно пространство — след приспадане на площта, заета от легла, шкафове, маси, столове и други вещи,

ищецът не е разполагал с достатъчно пространство за нормално движение и престой; лоши битови и хигиенни условия — наличие на влага, мухъл, лоша хигиена, амортизирана материална база, течове и невъзможност за нормално поддържане на лична и обща хигиена; недостатъчно проветряване, липса на свеж въздух и липса на достатъчна дневна светлина; наличие на дървеници, хлебарки, гризачи и други вредители, като ухапванията от дървеници са били ежедневни и са причинявали сърбежи, болки, нервно напрежение и недоспиване; неефективна или недостатъчна дезинсекция и дератизация; лоши условия за ползване на общите бани и тоалетни, както и липса на санитарен възел, който ищецът да ползва при нужда по време на престоя си на открито; негодна за консумация или съмнителна питейна вода, с цвят, мирис и видими замърсявания, както и чести прекъсвания на водоподаването; недостатъчна медицинска грижа и липса на медицинско лице през значителна част от времето, когато лишените от свобода имат нужда от медицинска помощ.

В резултат на тези условия ищецът е претърпял неимуществени вреди, изразяващи се в: хронично недоспиване; умора; нервност и тревожност; сърбежи и болки от ухапвания; чувство на унижение; чувство на страх, незащитеност и малоценност; невъзможност за нормално хранене, сън, хигиена и почивка; влошаване на психо-емоционалното състояние; риск за физическото здраве.

Ищецът твърди, че през двата искиви периода — както в Централния софийски затвор, така и в ЗОЗТ „К.“ — е бил подлаган на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл. 3 ЗИНЗС. Това нечовешко и унижително отношение се изразява в продължителното му поставяне при неблагоприятни битови, санитарни, хигиенни и здравословни условия, които са надхвърлили неизбежното страдание, свързано с изтърпяване на наказанието лишаване от свобода, и са довели до накърняване на човешкото му достойнство, чувство на унижение, страх, незащитеност, психически стрес и физически дискомфорт.

Ответникът, Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" при МП (ГДИН), с депозиран в едномесечния срок по чл. 131 ГПК писмен отговор и в съдебно заседание чрез процесуален представител оспорва предявените искиви претенции като недопустими, алтернативно неоснователна. Твърди, че не е установено неизпълнение на вменено от закона задължение на ответника, което да ангажира отговорността му и с което да нарушава чл. 3 от ЗИНЗС. Оспорва исковите изцяло по основание и размер като неоснователни и недоказани. Излага конкретни твърдения, че спрямо ищеца липсва незаконосъобразен акт/действие/бездействие от страна на ГДИН. Счита, че не са налице предпоставките по чл. 284 ЗИНЗС, поради което моли исковите да бъдат отхвърлени. Ангажира писмени доказателства. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Представителят на Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковите претенции и моли да бъдат отхвърлени.

Ищецът М. Г. Л. е постъпил в затвора [населено място] на 08.11.2024г. Според представеното от ответника сведения Приемно отделение или описаната като „буферна зона“ част от Затвора - [населено място] разполага със 7 спални помещения с чиста площ от 25,40 кв. м. до 66,40 кв. м., с които се настаняват от 6 до 16 лица. Всяко от спалните помещения разполага с прозорци от единия край до другия край на стената, на която са разположени. Дължината на прозореца в най-малкото спално помещение е около 3 метра, а в най-голямото спално помещение е около 7 метра. Височината на прозорците е 1,50 м. Материалът, от който са изработени, е ПВЦ дограма и съответния стъклопакет. Прозорците се отварят вертикално с цел осигуряване на непрекъснат приток на свеж

въздух и светлина - естествена вентилация. Всяко едно от спалните помещения има собствен санитарен възел с тоалетна, мивка и душ за къпане. То е обособено отделно с тухлена стена и врата. В тях също има прозорци, които се отварят вертикално. Дължината им варира от 2 метра до 4 метра. В най-голямото помещение тоалетните са две предвид капацитета му. Осигурен е постоянен достъп до течаща топла и студена вода. Отделно е обособена и обща баня, която може да се използва при желание от лишените от свобода или задържаните под стража. Отоплението е на ТЕЦ, посредством радиатори. Всяко от спалните помещения има легла, маса, столове и шкафове, които варират в зависимост от броя на лицата. Осветлението се състои от лампа/лампи тип пура и една дежурна лампа. Характеристиките на осветителните тела са: 18W, 1300 т, дължина 120 см, бяла светлина и тип - LED.

Престоят на открито в приемно отделение се осъществява по строго определен график. На площта, на която всички лица могат да излязат за полагащият им се „престой на открито“, са разположени и спортни съоръжения. Времето е час и половина всеки ден. Осигурен е достъп и до течаща вода. Има и допълнителна спортна зала, фитнес и боксов клуб, които се посещават по график за всяка група.

В 11-та група на Затвора - [населено място], където и ищецът е пребивавал от 14.11.2024г., са разположени общо 15 спални помещения плюс обща баня. Чистата площ на помещенията е от 12,50 кв. м. до 36,40 кв.м., като съответно в тях не настаняват от 3 до 9 лица. Тази зона е предназначена за прилагане на мярката за неотклонение „задържане под стража“. Всяко от спалните помещения разполага с прозорци, като те са в различни размери, но се простират от единия край до другия край на стената, на която са разположени. Височината на прозорците е 1,50 м. Материалът е ПВЦ. Прозорците се отварят вертикално с цел осигуряване на непрекъснат приток на свеж въздух и светлина. Всяко едно от спалните помещения има собствен санитарен възел с тоалетна, мивка и душ за къпане. То е обособено отделно с тухлена стена и врата. Осигурен е постоянен достъп до течаща топла и студена вода. Отделно е обособена и обща баня, която може да се използва при желание от задържаните под стража. Отоплението е на ТЕЦ, посредством радиатори. Всяко от спалните помещения има легла, маса, столове и шкафове, които варират в зависимост от броя на лицата. Осветлението се състои от лампа тип пура и една дежурна лампа. Характеристиките на осветителните тела са: 18W, 1300 lt, дължина 120 см, бяла светлина и тип - LED. Престоят на открито в 11-та група е по утвърден график. На площта, на която всички лица могат да излязат за полагащият им се „престой на открито“, са разположени и спортни съоръжения. Времето е час и половина всеки ден. Осигурен е достъп и до течаща вода. Има и допълнителна спортна зала, фитнес и боксов клуб, които се посещават по график за всяка група. Администрацията на затвора осигурява препарати за почистване и хигиенизиране на помещенията. Всеки месец на групите се дават сапуни, прах, белина и други препарати за почистване. Има възможност за закупуване на допълнителни почистващи препарати от магазина на затвора. Спалните помещения се почистват и хигиенизират от самите лишени от свобода, които са настанени в тях. Общите части, като коридора на групата, се почистват от лишени от свобода., назначени със заповед за работа. Веднъж в месеца се изтупват одеялата и олекотените завивки, а минимум еднократно и ежедневно се хигиенизират спалните помещения с наличните препарати. Веднъж в седмицата, по график се извършва пране на дрехите и спалното бельо. Прането на одеялата и олекотените завивки се извършва два пъти в годината. На лишените от свобода е предоставена възможност за ползване на телефонен

апарат, поставен на общодостъпно място в групата, който могат да ползват, когато излизат за престой на открито, също и когато уведомят служител на НОС, че имат необходимост да го ползват.

М. Л. е преведен на територията на 303Т "К." на 30.01.2025г. и първоначално е настанен на територията на общежитието в 11-та група за новопостъпили и на дата 31.01.2025г. е разпределен във 2-ра група. Настанен е в спално помещение № 1, което е с обща квадратура 39,34 кв.м и санитарно помещение от 5,27 кв.м с капацитет за настаняване 9 лишени от свобода. Според представената докладнаписка от Ц. Б. - ИСДВР на 3-та и 5-та групи в 303Т "К." на помещението е извършен ремонт през 2024г. В него ищецът е пребивавал с още между 5 и 7 лишени от свобода.

На 17.04.2025г. М. Л. е преразпределен в 4-та група, където е бил настанен в 1-во спално помещение, което е с обща квадратура 44,70 кв.м. и санитарно помещение от 5,27 кв.м, което е с общ капацитет за настаняване 11 лишени от свобода и на което е извършен ремонт през 2024г. В нещото ищецът е пребивавал с още между 7 и 10 лишени от свобода.

Според представената от ответника докладнаписка групите, в които е бил настаняван М. Л., се намират в Корпуса на 303Т „К.", която е санирана и със сменена дограма през 2016г. Дунапенените матраци, както и всичко необходимо за престоя в затворническото общежитие се получават от склада на същото, като преди това са дезинфекцирани и надлежно проверени за годност. Спалните помещения се почистват и хигиенизират от самите лишени от свобода, които са настанени в тях. Общите части като коридора на групата се почистват от лишените от свобода, които са назначени със заповед за работа на основание чл. 80 от ЗИНЗС. Освен получаваните от администрацията хигиенни материали, лишените от свобода имат възможност за закупуване на допълнителни почистващи препарати от магазина на общежитието. За периода на престоя на ищеца в общежитието е получавал хигиенни материали за лична употреба. Видно от списъците за раздадени лични хигиенни материали от месец февруари 2025г. до м. януари 2026 г. за групите са получавали хигиенни материали за почистване и поддържане на хигиената в спалните помещения и коридора.

Според докладнатаписка в общежитието студена вода има от 06,00 ч. до 24,00 г. От 24,00 г. до 06,00 ч. водата се спира, за да се напълни наличният резервоар, тъй като при построяването на общежитието централният водопровод свършва на около 500 м. от него и за целта е построена помпена станция, която подава вода в построен резервоар, намиращ се в северната част зад охраняемата зона. Топлата вода се подава по график и се грее чрез парокотел. Относно качеството на водата се сочи, че от Софийска вода са правени необходимите изследвания и замервания, като за района на град ухово и кв. К. е годна за консумация. При аварии администрацията на общежитието осигурява питейна вода, доставена от водоноски от "Софийска вода" АД.

Видно от представените списъци за периодите, в които М. Г. Л. е пребивавал в 303Т „К.", е получавал срещу подпис хигиенни материали - сапун и прах за пране. Според ответника не са констатирани молби или жалби относно ухапвания от дървеници или хлебарки в 303Т „К.". Няма данни за предписвана медикаментозна терапия в тази насока, видно от приложените копия на амбулаторни журнали от медицинска служба при 303Т " К.".

Изготвен и приет по делото е психологически доклад за ищеца - експертна оценка на актуалното му психично и емоционално състояние. Според него въпреки продължителната пенитенциарна изолация, относително успешно преодолява периодично възникващите екзистенциални кризи и е със съхранена психика. Няма поставени диагнози или съмнение

за наличие на психично разстройство. Не е споделял за актуални значими проблеми и интензивни преживявания, които да налагат незабавна психологическа помощ.

Приложени са и протоколи за ДДД обработка на помещенията в затвора и ЗОЗТ „К.“ за периода, в който ищецът е пребивавал в тях.

По искане на ищцата са разпитани двама свидетели. Според показанията на свидетеля Н. В. П., който е запознат с килията, в която е пребивавал ищецът, в нея е имало креват - вишки, шкафове и маса. Отоплението не било постоянно. В килията имало вредители - дървеници, хлебарки. Правила се дезинфекция, но без ефект. Д. ги хапели, Л. имал моменти, в които не можел да спи. Помещенията не били големи и в тях били по 8-9 човека. В килиите имало отделен малък санитарен възел, един за всички - баня и тоалетна. Нямаło топла вода, която била на режим, три пъти на ден. В помещението на прозорците имало решетки, отварял се един прозорец. Водата не била годна за пиене, имала кафяв цвят, купували минерална вода. Мястото за престой на открито било е площ малко по-голямо от съдебната зала и там била цялата група от 40-50 човека. Отвън нямаło санитарен възел. Свидетелят е бил с ищеца в една килия в периода от 2025, зимата. Според него М. Л. е търсил медицинска помощ заради дървениците. Медицинското обслужване било много зле.

Според показанията на свидетеля С. Г. В., който е бил в С. централен затвор и в ЗОЗТ К. заедно с ищеца, но не е бил в едно помещение с него, помещенията в К. са еднотипни, около 30-40 кв.м. с 9-11 души, заедно с баня и тоалетна, вишки, шкафове, маси, столове и нямаło място. С Л. са били заедно в Централен софийски затвор и там било пренаселено. Имало много дървеници. Били са по 3,4,5 човека, на малки квадрати. Според свидетеля ищецът се е оплаквал, че не може да спи от дървеници, от лошите условия. И на двете места било пренаселено. В К. имало големи прозорци, които се отваряли и влизала светлина, в Централния затвор нямаło светилна. Прозорецът бил на тавана с много решетки. Осветлението било зле и в двата затвора. Санитарният възел бил отделен от спалното помещение. Дървеници имало и на двете места.

По време на престоя на открито имало около 40-50 човека, нямаło тоалетна. Въздухът бил замърсен с уран. Водата била на режим, често нямаło вода и не била годна за пиене. Резервоарът никога не бил чистен, течала кафява, червена вода. Медицинско обслужване и на двете места нямаło от доста време. Идвала медицинска сестра от време на време. Нямаło лекар, нямаło препарати, нямаło лекарства. Условията били лоши, не се давали лекарства и препарати, докато не се направи запитване.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Исковете за присъждане на обезщетение са предявен от процесуално легитимирано лице, което твърди, че в периода на престой 05.01.2023 г. - 07.11.2024 г. включително в Централния софийски затвор и в периода 08.11.2024 г. - 18.02.2026 г. включително в ЗОЗТ „К.“ е претърпял неимуществени вреди в резултат на незаконосъобразно бездействие на длъжностни лица от администрацията на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – юридическо лице към Министерството на правосъдието с териториални структури, включващи затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията“ – чл. 12, ал. 3

ЗИНЗС.

Искът е с правно основание чл.284, ал.1 ЗИНЗС – претендира се обезщетение за вреди, причинени на задържан под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3от ЗИНЗС. На основание чл. 203, ал. 1 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от Глава единадесета на АПК, исковете за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица се разглеждат по реда на тази глава. Съгласно чл. 203, ал. 2 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от АПК, за неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) или на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража. Според чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС, съгласно който осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение, като в ал. 2 на същия член е посочено, че за изтезания, жестоко, нечовешко или унижително отношение се смятат и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС и настъпила, в резултат на нарушението неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, оборима презумпция. Следователно отговорността на държавата се ангажира при доказано подлагане на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение (чл. 3, ал. 1), както при поставянето на лицата в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" или "задържането под стража", изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност (чл. 3, ал. 2).

В случая се претендира обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на общо на 28386 евро, причинени в резултат на незаконосъобразни фактически действия и бездействия на администрацията на Централния софийски затвор и ЗОЗТ „К.“, изразяващи се в поставянето на ищеца в условията,

в които е пребивавал съответно от 05.01.2023 г. до 07.11.2024 г. включително и от 08.11.2024 г. до 18.02.2026 г. - недостатъчна жилищна площ, липса на дневна светлина, свеж въздух, лоши битови и хигиенни условия; наличие на дървеници, хлебарки, гризачи, вода с лошо качество, недостатъчна медицинска помощ.

Съгласно чл. 20 от ППЗИНЗС, за всеки затвор се определя максималният брой лишени от свобода, които могат да бъдат настанени, съгласно разполагаемата жилищна площ, а в спалните помещения се осигурява пряк достъп на дневна светлина и възможност за естествено проветряване. Количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради. На лишените от свобода се осигурява постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода. В заведенията от закрит тип и арестите в затворите ползването на санитарен възел и течаща вода се осъществява в спалните помещения.

В чл. 21 от ППЗИНЗС (Доп. - ДВ, бр. 14 от 2017 г.), е посочено, че спалните помещения се обзавеждат с отделни легла за настанените лица, снабдени със спални принадлежности, шкафчета за лични вещи, маса, столове, осветителни и отоплителни тела, като се осигуряват условия за пряк достъп на дневна светлина и възможност за проветряване, а лишените от свобода са длъжни да спазват реда и хигиената в спалните помещения. За всяко спално помещение съответният инспектор по социални дейности и възпитателна работа определя отговорник, който изготвя месечен график за дежурства и следи за поддържането на реда и хигиената (Нова - ДВ, бр. 14 от 2017 г.). В алинея шеста, (Нова - ДВ, бр. 14 от 2017 г.) е предвидено, че на лишените от свобода се създават условия за къпане не по-малко от два пъти седмично и за изпиране на дрехите, спалното и личното бельо. От своя страна, в чл. 25 от ППЗИНЗС е посочено, че основанията за настаняване в местата за лишаване от свобода са приведени в изпълнение по съответния ред съдебни актове с наложено наказание лишаване от свобода или за вземане на мярка за неотклонение задържане под стража по реда на Наказателно-процесуалния кодекс. Същите се съпровождат с информация за датата и обстоятелствата при задържането на лицето, както и със справка за съдимост. В съответствие с алинея втора, (Доп. - ДВ, бр. 14 от 2017 г.), престоят на открито се провежда под надзора на служители от надзорно-охранителния състав на специално определени места в затвора, поправителния дом или затворническото общежитие, като по възможност същите предлагат защита при лошо време. По време на престоя на открито администрацията на затвора осигурява подходящи условия - съоръжения, екипировка и организирани дейности, насърчаващи поддържането на добро физическо здраве. На лишените от свобода по време на престой на открито се разрешава да се обединяват за участието им във физически упражнения или спортни игри.

В случая следва да се приложат установените за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ стандарти, установени от Европейския съд по правата на човека. Постановено е пилотното решение на ЕСПЧ по делото Н. и др. с/у България, в което Европейският съд е дал генерални мерки за преодоляване на проблемите на условията в затворите, нарушаващи забраната по чл. 3 ЕКПЧ. В решението Н. ясно се сочи по какъв начин следва да се прилага българският закон,

предоставящ компенсаторно средство, понастоящем част седма от ЗИНЗС, за да може да изпълни изискването за ефективно вътрешноправно компенсаторно средство за защита от нарушаване на чл. 3.

От събраните в хода на производството писмени справки от ответника и показанията на свидетелите се установява, че през исковия период М. Г. Л. е пребивавал в Централния софийски затвор и в ЗОЗТ К. в помещения около 30-40 кв.м. с между 6 и 11 други лишени от свобода, като в тази площ се включва обзавеждането и санираният възел. В чл.43, ал.4 от ЗИНЗС е предвидено, че минималната жилищна площ в спалното помещение за всеки лишен от свобода не може да е по-малка от 4 кв. м. Съгласно § 231 от пилотното решение по делото Н. и други срещу България от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧОС, Конвенцията).

Събраните в тази връзка доказателства са частично противоречиви. Помещението според показанията на свидетелите в ЗОЗТ К. е било около 30-40 кв.м. и в него са пребивавали 9-10 лишени от свобода; в С. затвор е било по-малко, като от представените писмени справки от ответника се установява, че ищецът е пребивавал в ЗОЗТ К. в помещение 39,34 кв.м. с още между 5 и 7 лишени от свобода и в помещение от 44,70 кв.м. с още между 7 и 10 лишени от свобода. От събраните доказателства се установява, че е имало периоди, в които площта е под 4 кв.м. на човек.

ЕСПЧ обръща внимание, че в оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. Следователно при наличие на обзавеждане – легла, маса, стол, шкафчета и санитарен възел, не може да се приеме, че е достигнат желаният стандарт от 4 кв.м. през целия период.

От друга страна, дори в периодите, в които капацитетът на арестните помещения не е бил запълнен изцяло, както ЕСПЧ отбелязва в §234 от решението по делото Н. и др. срещу България, освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за оценката на съответствие с чл. 3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания. По този начин, дори и в случаите на затворнически килии, които осигуряват 3-4 квадратни метра жилищна площ на един лишен от свобода, може да има нарушение на този член, ако факторът на пространството е съчетан с липса на вентилация и осветление.

Член 43, ал.4 от ЗИНЗС гласи, че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване, достъпът до санитарни възли и течаща вода, както и минимумът обзавеждане на спалните помещения, се определят с правилника за прилагане на закона. Член 20, ал. 2 гласи, че в спалните помещения следва да се осигури пряк достъп на дневна светлина и проветряване и че количеството дневна светлина, степента на изкуственото

осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради.

В случая се установява от показанията на свидетеля В., че в К. имало големи прозорци, които се отварят и влизала светлина, докато в Централния Софийски затвор нямало светлина, прозорецът бил на тавана с много решетки. Осветлението било зле и в двата затвора.

Относно ефекта на борбата с инсекти, в § 243 от пилотното решение по делото Н. и др. срещу България от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори се споменава, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем, чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. От представените протоколи се установява, че се пръска редовно срещу дървеници, но според свидетелските показания и в дете места, в които е пребивавал ищецът през исковия период е имало дървеници, от които не е могъл да спи и се е оплаквал. В случая е установено неизпълнение на законови задължения – неосигуряване на благоприятни и хигиенични условия.

От събраните гласни доказателства се установява, че водата в ЗОЗТ К. е била с кафяв цвят и негодна за пиене, поради което лишените от свобода си купували бутилирана вода. Това твърдение не противоречи на представената справка от страна на ответника, според която водопроводната система стига до 500 м. от общежитието, поради което се пълни резервоар, от който се захранва. При това положение неотнормено е твърдението в справката на ответника, че качеството на водата се следи от Софийска вода АД, доколкото те доставят вода до 500м от общежитието и няма доказателства, че следят качеството на водата в резервоара на общежитието.

Непротиворечиви са и показанията на свидетелите във връзка с престоя на открито, според които на площ от около 40-50 кв.м. са едновременно 40-50 души, както и че няма санитарно помещение.

Недоказани останаха твърденията за амортизация на помещенията мухъл и лоша хигиена, доколкото от ответника са представени списъци за отпускане на материални ценности, а от справката е посочено, че помещенията, в които е бил настанен ищецът в ЗОЗТ К. са били ремонтирани през 2024г.

Въпреки това, при съвкупна преценка на всички установени факти – по-малко от 4 кв.м. жилищна площ на разположение, липсата на пряка слънчева светлина и възможност за проветрение в Централния софийски затвор, липсата на годна за пиене вода в ЗОЗТ К., наличие на дървеници и други вредители, следва извод, че в случая е налице "нечовешко" и "унизително" отношение, което превишава целите на изтърпяване на наказанието. В случая неудобствата и страданията, с които е съпроводено лишаването от свобода на М. Л. надминават необходимото за изпълнението му. В решенията си ЕСПЧ подчертава, че приложението на чл. 3 от Конвенцията изисква засягането да води до унижение, което надминава това, което обикновено съпътства наказанието лишаване от свобода. Държавата следва да гарантира, че лицето е задържано при условия, които са съвместими с човешкото му достойнство, че начинът и методът на изпълнение на тази мярка не го подлагат на мъки или изпитания, надхвърлящи неизбежното страдание,

свързано със задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, неговото добро здравословно състояние е съответно обезпечено. При извършване преценка на условията на задържането, следва да се вземат предвид кумулативните последици на тези условия и срока на задържането (чл.284, ал.2 ЗИНЗС).

В този смисъл е и публикувания на интернет страницата на омбудсмана на Република България Доклад за 2025г. на Националния превантивен механизъм за извършени проверки в Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“; Затворът в [населено място] и ЗОЗТ К., в който омбудсманът отправя последователни остри критики относно лошите материално-битови условия в едноетажните постройки на ЗО К. (бараките), където според свидетеля е бил настанен и ищецът преди да бъдат затворени. В доклада е посочено, че К. против изтезанията определя тези условия като унижителни и несъвместими със съвременните стандарти за хуманно третиране, подчертавайки, че настаняването на лишени от свобода в подобна среда е абсолютно неприемливо и недопустимо.

Въз основа на нормите на международното право, обвързващо Република България, неговото тълкуване от ЕСПЧ, както и закрепените в Конституцията и ЗИНЗС принципни положения за забрана на всяко причиняване на физическо страдание или унижаване на човешкото достойнство на лицата, чиято свобода е ограничена, с факта на пребиваване в място за лишаване от свобода, неотговарящо на посочените принципни положения и стандарти, е налице първата предпоставка на отговорността по чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ.

Съдът е длъжен да съобрази ефекта от тези условия върху ищеца, но от друга страна и периода, в който е пребивавал при тези условия. ЕСПЧ в своята практика дава израз на разбирането за „нечовешко“ и „унижително“ отношение, определяйки едно отношение като „нечовешко“ когато, *inter alia*, то е умишлено, прилагано е в продължение на часове и е причинило или фактическа телесна повреда, или силно физическо и психическо страдание. Той счита едно отношение за „унижително“, когато то е било такова, че е предизвикало в жертвите усещания за страх, страдание и малоценност, които могат да ги унижат и обидят (решение К. срещу Полша 30210/96, § 92). Въпросът дали целта на отношението е била да унижи или обиди жертвата е още един фактор, който следва да се вземе предвид, но липсата на каквато и да е цел не може убедително да изключи нарушение на Член 3 (реш. по дело 28524/95, § 74; по дело 47095/99, § 101). Тези стандарти следва да бъдат приложени спрямо ищеца. Решенията на ЕСПЧ, например пилотното решение по делото Н. и др. срещу България, без изключение сочат, че независимо от продължителността на престоя на лишените от свобода или задържани лица при посочените по-горе условия, са поставени при нечовешки и унижителни условия по смисъла на чл. 3 ЕКПЧ. Без значение е периодът от време, през който лицата са ги търпели - той има значение само за определяне на размера на обезщетението. Ирелевантно също така е и обстоятелството, че ищецът не е бил поставен в по-неблагоприятни условия от останалите затворници, т. е. и други лишени от свобода са търпели същите условия. Наличието на нарушение на основно право сочи на понасяне на неимуществени вреди - накърняване на човешкото достойнство, дискомфорт, унижение.

Неоснователни са доводите на ответната страна за недоказаност на претърпените

от ищеца неимуществени вреди. Според показанията на свидетелите, ищецът се е чувствал зле, оплаквал се е, не е могъл да спи. От друга страна обаче, въз основа на събраните по делото доказателства, при приложението на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС, неимуществените вреди се предполагат до доказване на противното. След като е доказано нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, по силата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС е налице и втората предпоставка за ангажиране отговорността на ответника, а именно настъпването на неимуществени вреди.

Между незаконосъобразното бездействие/действие и вредите има пряка и непосредствена причинна връзка.

От установеното по делото неизпълнение не следва автоматично обезщетяване на причинените неимуществени вреди в парично изражение, възприето за дължимо от този, чиито права са нарушени, съобразно неговото лично, субективно усещане. Естеството и характерът на причиненото страдание съдът следва да прецени не само от страна на субективното възприятие и усещане на пострадалия за причинена вреда, но и с конкретните факти, от които тя произтича и най-вече обезщетението следва да е съобразено с общите схващания за справедливост, съобразени от съда при приложението на чл. 52 от Закона за задълженията и договорите. При отчитане на интензитета на негативните преживявания, продължителността от около 672 дни в Централния софийски затвор и 467 дни в ЗОЗТ „К.“, при съобразяване на стандарта на живот в страната и решения на ЕСПЧ, и фактът, че в част от помещенията е бил извършван ремонт, съдът счита, че справедливото обезщетение е в размер на 600 евро за периода в ЦСЗ 05.01.2023 г. - 07.11.2024 г. включително, общо 673 дни, като за разликата до пълния предявен размер от 8000 евро искът следва да се отхвърли и 400 евро за периода в ЗОЗТ К. от 08.11.2024 г. - 18.02.2026 г. включително, общо 468 дни, като за разликата до пълния претендиран размер на 12000 евро искът следва да се отхвърли.

Обезщетението съответства и на обезщетенията, които се присъждат от Съда по правата на човека по аналогични случаи, както и отговоря на изискването според практиката по чл. 3 от ЕСПЧ, според която държавите следва да гарантират, че лицето е задържано при условия, които са съвместими с човешкото му достойнство, че начинът и методът на изпълнение на тази мярка не го подлагат на мъки или изпитания, надхвърлящи неизбежното страдание, свързано със задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, неговото добро здравословно състояние е съответно обезпечено. При преценяване на условията на задържането, следва да се вземат предвид кумулативните последици на тези условия и срока на задържане.

С оглед основателността на главния иска, следва да се присъди и мораторната лихва върху тази сума. В т. 4 от диспозитива на Тълкувателно решение № 3/22.04.2005 г. на ОСГК на ВКС е посочено, че "при незаконни актове на администрацията началният момент на забавата и съответно на дължимостта на законната лихва върху сумата на обезщетението, както и началният момент на погасителната давност за предявяване на иска за неговото заплащане е влизане в сила на решението, с което се отменят унищожаваните административни актове, а при нищожните - това е моментът на тяхното издаване, а за незаконни действия или бездействия на административните органи - от момента на

преустановяването им". В случая е доказано незаконосъобразно бездействие от страна на служителите на ответниците за иския период: от 05.01.2023г. до 18.02.2026г., Тези бездействия са прекратени на 18.02.2026 г. Лихва за забава в случая следва да се присъди върху дължимото обезщетение, така както е претендирана от ищеца, за периода от датата на подаване на иската молба – 20.02.2026г.

При този изход на правния спор на ищеца се дължат разноси в размер на 10.22 евро държавна такса. На адвокат И. И. С. от САК следва да бъде присъдено възнаграждение в размер на 400 евро, на основание чл. 38, ал.2 от Закона за адвокатурата.

На ответника не се дължи юрисконсултско възнаграждение, на основание чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС, предвид частичното уважаване на иска.

Водим от горното и на основание чл. 203, ал. 2 от АПК във връзка с § 1 от ДР на ЗОДОВ и чл. 235 от ГПК, и във връзка с чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС, съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] да заплати на М. Г. Л., ЕГН [ЕГН] от [населено място], по иск, на осн. чл.284 от ЗИНЗС, обезщетение в размер на 700 (седемстотин) евро, за претърпени неимуществени вреди, причинени от условията, в които е пребивавал в периода от 05.01.2023 г. - 07.11.2024 г. включително в Централния С. затвор и ОТХВЪРЛЯ иска за горницата над тази сума до пълния предявен размер от 8 000 евро.

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] да заплати на М. Г. Л., ЕГН [ЕГН] от [населено място], по иск, на осн. чл.284 от ЗИНЗС, обезщетение в размер на 600 (шестстотин) евро, за претърпени неимуществени вреди, причинени от условията, в които е пребивавал в периода от 08.11.2024 г. - 18.02.2026 г. включително в затворническо общежитие от закрит тип К. и ОТХВЪРЛЯ иска за горницата над тази сума до пълния предявен размер от 12 000 евро.

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] да заплати на М. Г. Л., ЕГН [ЕГН] от [населено място], разноси по делото в размер на 10,22 евро (десет евро и двадесет и два цента).

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] да заплати на адвокат И. И. С. от Софийска адвокатска колегия възнаграждение в размер на 00 (четиристотин) евро, на основание чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата.

Решението може да се обжалва с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София-град в 14- дневен срок от съобщението до страните, че е изготвено.

